

О. С. Ковальчук,

Луцький національний технічний університет, м. Луцьк

КОМП'ЮТЕРНИЙ СЛЕНГ ЯК ФОРМА МОЛОДІЖНОГО СПІЛКУВАННЯ

Розглянуто передумови та способи виникнення поняття молодіжного сленгу та комп'ютерного сленгу зокрема. Також зроблено спробу визначити форми прояву та встановити найбільш вживані семантичні поля українського молодіжного сленгу.

Ключові слова: молодіжний сленг, комп'ютерний сленг, неологізми, смайлики.

Рассмотрены предпосылки и способы возникновения понятия молодежного сленга и компьютерного сленга частности. Также сделана попытка определить формы проявления и установить наиболее употребительные семантические поля украинского молодежного сленга.

Ключевые слова: молодежный сленг, компьютерный сленг, неологизмы, смайлики.

In this article the concept of youth slang the preconditions and emergence of the concept of youth slang and computer slang in particular are considered. Also there was made an attempt to find out the forms of explication and to establish the most developed semantic fields of Ukrainian youth slang.

Keywords: youth slang, computer slang, neologisms, emoticons.

Упродовж часу, коли наша мова перебувала під впливом тоталітарної системи, визнавався єдиний стандарт літературної мови. Проте існування різноманітних діалектизмів, сленгізмів тощо доводить, що мова залишається динамічною системою, яка постійно живе і розвивається.

Сьогодні одним із принципів молоді став т. зв. виклик суспільству, неприйняття його норм, зразків, що призвело до низької мовної культури. Порушення мовних норм – це вияв глибоких суспільно-культурних і психологічних зсувів. **Актуальність обраної** теми визначається тенденцією активізації досліджень молодіжної лексики на сучасному етапі. Зазначимо, що феномен молодіжних субмов є ще малодослідженою ділянкою мовознавства, яка потребує поглибленого вивчення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Досі в науковій літературі домінує розуміння молодіжного мовлення як «мовного хуліганства». Дослідженням цього питання займаються нині лише окремі мовознавці, хоча сама тема надзвичайно багатогранна. Заслужують на увагу дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців, як О. Левінтов, Л. О. Ставицька, О. Л. Шинкаренко, Н. О. Шовгун, І. І. Щур, А. Бабіна, яких цікавить питання мови в площині молодіжного мовлення. Зокрема, аналізуючи сучасні тенденції розвитку мови в Росії, О. Левінтов у статті «Пахани і пацани» [3] окремо зупиняється на такому парадоксальному факті, як опір розвитковій мові з боку її найбільших поборників: «Чомусь вважається, що мова, в основному, розвивається сама по собі, з властивою їй містичною і міфічною суб'єктивністю. Вважається також, що вона вбирає в себе інші мови за рахунок комунікацій, у нашу добу все більш технічних».

Н. О. Шовгун досліджує мову в площині молодіжного мовлення окремих соціальних груп [7]. О. Л. Шинкаренко зосереджує свою увагу на явищі лексичної інтерференції молоді Кіровоградщини [6]. Коло наукових інтересів Л. О. Ставицької окреслюється вивченням лексичних груп в українській мові, зокрема в галузі сленгу, жаргону, аргю [5]. Проблема україномовного комп'ютерного сленгу є предметом кандидатської розвідки І. І. Щур [9]. Що ж стосується особливостей комп'ютерного дискурсу, то в НБУ ім. В. І. Вернадського зареєстровано лише одне філологічне дослідження А. О. Ніколаєвої [4]. Тут термінологічну лексику програмування розглянуто як складний комплексний об'єкт і проаналізовано як систему. Визначено тематичні групи номінацій комп'ютерної галузі, описано словотвірні процеси у терміносистемі.

За визначенням українських дослідників, сленг – це:

– досить синкретичне мовне утворення, що включає загальний масив розмовної емоційно-експресивної лексики, не відображеної у сучасній лексикографічній практиці (Кондратюк) [1, с. 33];

– практично відкрита мовна підсистема ненормативних, стилістично знижених лексико-фразеологічних одиниць (Ставицька) [5, с. 42].

Енциклопедія Британіка дає таке визначення: сленг – це нетрадиційні слова або фрази, які виражають або щось нове, або щось старе по-новому. Молодіжній мові властива легковажність, некоректність, оскільки сленг може бути непристойним. Його барвисті метафори є проявом дотепності, а разом із зухвалою соціальною критикою надають сленгу характерного «аромату» [11].

Молодіжний сленг – це слова і вирази, що є властивими для молодих людей і часто ними вживаними, але які не сприймаються старшим поколінням як загальноживані або літературні [2, с. 169]. Ці слова і вирази стають сленговими не тільки завдяки їх часом нетрадиційному написанню або словотворенню, але перш за все тому, що їх вживає більш-менш обмежене коло людей певного віку і, по-друге, ці слова і вирази привносять у мову особливий змістовий відтінок бачення світу очима молоді, відображення їх світосприйняття.

У зв'язку зі стрімким розвитком комп'ютерних технологій, появою нових пристроїв та програмного забезпечення користувачі комп'ютерної техніки перейшли від використання досить примітивних пристроїв і технологій до більш сучасних і складних. Унаслідок цього почав змінюватися словниковий запас користувачів комп'ютерною технікою і виникло нове явище – молодіжний комп'ютерний сленг. Проблема існування молодіжного мовлення є важливою з лексичної точки зору, однак на сьогодні є маловивченою й суперечливою і потребує детального розгляду, хоча науковці торкалися окремих її аспектів, приділяючи недостатньо уваги лексичним пластам віртуального спілкування. Тому **метою** нашої статті є визначення специфіки цього сленгу,

який отримав свою словесну номінацію. Завдання: розглянути поняття молодіжного сленгу з точки зору різних дослідників. Зробити спробу визначити форми прояву та встановити найбільш вживані семантичні поля комп'ютерного молодіжного сленгу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поява у США 1946 році електронно-обчислювальної машини (ЕОМ) відкрила нову технічну еру, поділивши час на «до» та «після», на чайників (тих, хто абсолютно не розуміється на комп'ютерах) та юзерів (користувачів), спричинила стрімку динаміку лексики, що обслуговує сферу і навіть породила явище хворобливої інтернет-залежності.

Першою причиною такого швидкого появи нових слів у комп'ютерному сленгу є, звичайно ж, стрімкий, «стрибучий» розвиток самих комп'ютерних технологій. І в умовах такої технологічної революції кожне нове явище в цій галузі має отримати своє словесне позначення, свою назву. А так як майже всі вони (за рідкісним винятком) з'являються в США, де на території Силіконової долини (Silicon Vally) всесвітньо відомі дослідницькі центри, в яких в процесі роботи над винаходами народжуються нові терміни (назви отримують англійською мовою). Коли ж про ці розробки через яке той час дізнаються в Україні, то для переважної їх більшості звичайно ж не знаходиться еквівалента в українській мові. І тому українським фахівцям доводиться використовувати оригінальні терміни. Відбувається так зване заповнення культурологічних лакун за допомогою англомовних термінів. Таким чином, англійські назви все більше і більше наповнюють українську мову. Відсутність в українській мові досить стандартизованої термінології у цій галузі, значного числа фірмових і рекламних термінів і спричинило за собою тенденцію до появи значної кількості комп'ютерного сленгу.

З початком нового тисячоліття, вітчизняні науковці почали проводитися систематичні дослідження щодо формування комп'ютерного сленгу української мови, зокрема способи утворення та переходу слів зі стандартних мовних одиниць у сленгові. В результаті з'являються новітні словники комп'ютерного сленгу, зокрема, «Короткий словник жаргонної лексики української мови» Л. Ставицька, «Матеріали до словника українського комп'ютерного сленгу» Д. Гаврилюк; «Сучасний український словник комп'ютерної грамотності» А. Мойсієнко тощо, та числені публікації вітчизняних дослідників В. Гордієнко, В. Коломієць, С. Пиркало, А. Силка, О. Федорів, О. Ясінська та ін.

Комп'ютерний сленг характеризується лаконічністю, буває скороченнями та своєрідною символікою. Спостереження за середовищем людей, чия професія пов'язана із використанням комп'ютерів, і особливо – мережі Інтернет, показують, що саме в цій сфері відбувається найбільш активне створення неологізмів, до того ж існують всілякі граматичні, фонетичні та графічні інновації, англ.: АСК – 1) як питання, щоб запитати, чи присутній хто-небудь, 2) використовується також, щоб підтвердити чиюсь присутність під час онлайн-бесіди – скорочення від «acknowledged; NAK – 1) використовується, щоб перервати когось, сказавши, що розмова зайшла в глухий кут і співрозмовники не розуміють один одного, 2) онлайн-відповідь на запит у чаті – «я не доступний для бесіди прямо зараз», 3) жартівлива онлайн-відповідь на питання АСК, означає «мене немає». ІМНО – це – моя особиста думка. Акронім належить до ряду загальноприйнятих в Інтернеті виразів (in my humble opinion – на мою скромну думку) [12]; укр.: букашка – символ @: Моя електронна адреса: квітка-букашка-укрнет.; ІМХО – на мою думку – вислів використовується у чатах та форумах; нік – прізвисько [1].

Шляхи і способи утворення комп'ютерного сленгу досить різноманітні, але всі вони зводяться до того, щоб пристосувати англійське слово до вітчизняної дійсності і зробити його придатним для постійного використання. До основних методів утворення сленгу, що охоплюють більшість існуючої сленгової лексики належать:

- калька (повне запозичення);
- напівкалька (запозичення основи);
- фонетична мімікрія;
- переклад;
- а) з використанням стандартної лексики в особливому значенні;
- б) з використанням сленгу інших професійних груп.

Калька – спосіб утворення, що містить у собі запозичення, граматично не освоєні українською мовою. При цьому слово запозичується цілком зі своєю вимовою, написанням і значенням. Ці слова здаються іноземними у вимові, в написанні вони відповідають усім нормам англійської мови: напр., *device* → *девайс*; *message* → *меседж*.

При переході терміну з англійської мови в українську остання підпорядковує слово під норми не тільки своєї фонетики, як у попередній групі, але і під норми спелінгу та граматики. (напівкалька). При граматичному засвоєнні англійський термін надходить у розпорядження української граматики, підкоряючись її правилам. Іменники, наприклад отримують відмінкові закінчення:

application → *аплікуха* (прикладна програма) – *аплікуху* (3.в.)
CD-ROM → *сідромка*; *strategic game* → *стратегія*;

Дієслова приймають різні флекси:

to connect – *коннектикатися* (з'єднуватися за допомогою комп'ютерів);
to program – *програмити* (займатися програмуванням)

Фонетична мімікрія – метод найбільш цікавий з погляду лексикології. Він заснований на фонетичному збігу семантично несхожих загальноживаних слів і англійських комп'ютерних термінів:

button → *батон*; *shareware* → *шаровари*.

Можливі випадки, засновані на фонетичному збігу повних слів, так і випадки, засновані на збігу частин слів. За таких обставин сленгові слово доповнюється частиною слова, що залишилася, запозиченим методом кальки з оригіналу:

Windows – віндоз; break point – брякпоінт

Не завжди до комп'ютерного сленгу потрапляють слова, запозичені з англійської мови. Дуже часто сленгові лексика утворюється способом перекладу англійського професійного терміну. Існує два можливих способи перекладу. Перший спосіб містить у собі переклад слова з використанням існуючих в українській мові нейтральних слів, що при цьому набувають нового значення зі зниженням стилістичного забарвлення: *virus* → *живність*; *user's manual* → *буквар*; *Windows* → *кватирки*.

У процесі перекладу спрацьовує механізм асоціативного мислення. Асоціації (або метафори), що виникли, можуть бути різноманітними: за формою предмету (*disk* → *млинець*), за принципом роботи (*matrix printer* → *вжикалка*). Численні і дієслівні метафори: *to seek smth on disk* → *шарудіти*; *to delete* → *зносити*.

Друга група – це терміни, що придбали свій сленгів переклад шляхом використання лексики інших професійних груп. У результаті значення слова трохи змінюється, здобуваючи специфічний для комп'ютерного сленгу зміст: *LED* → *світлодіод* → *ліхтар*; *to connect two computers* → *шлангувати*; *computer* → *комп* – *компухтер* – *цямпутер* – *тачка* – *апарат* – *машина*..

Щодня персональний комп'ютер зазнає змін і вдосконалень, з'являються нові пристрої, нове програмне забезпечення, нові технології. Внаслідок цього змінюється і словниковий запас комп'ютерщиків. Сленг також не залишається постійним. Хоча і повільніше, ніж розвиток комп'ютерної техніки, йде процес зміни поколінь, і ті слова, що здавалися модними і смішними п'ять-сім років тому, зараз виглядають застарілими. Змінюється мода, тенденції в суспільстві, деякі слова просто набридають: «числогриз», що означає комп'ютер, в сучасному молодіжному сленгу змінився на «комп» або «тачка».

Крім вербального способу вираження думок та позначення певних явищ в комп'ютерному світі існує система невербальної комп'ютерної лексики, що використовується як в чатах Інтернету, так і в текстових повідомленнях SMS мобільних телефонів. Через те, що повідомлення треба набирати на клавіатурі, це займає якийсь час. Тому була вигадана особлива знакова система, яка використовується в текстових повідомленнях. Це знаки – обличчя, якщо перевернути на 90 градусів. Так звані личка – гримаси («мордашки»), скомпоновані з різних пунктуаційних знаків. Такі «личка» називають «смайликами» – від англ. *smile* – сміятися, посміхатися. Такі терміни не вимагають перекладу і є універсальними для будь-якої мови: :) – я радий; :(– сумно; 9_9 – я здивований; =(– цілую тощо.

Висновок. Відкритим для дискусії залишається питання, чи вважати сленг здоровим джерелом словникового запасу, чи формою деградації мови. Комп'ютерний сленг є зрозумілим лише спеціалістам, які утворюють своєрідну закриту групу користувачів сленгу, де кожен член розуміє іншого з півслова. Якби не було сленгу, вони були б змушені розмовляти англійською мовою або вживати у своєму мовленні громіздкі професіоналізми. Позитивним явищем комп'ютерного сленгу є навчаючий ефект використання запозичень з англійської мови. Але непокоїть той факт, що будучи запозиченнями – кальками, слова комп'ютерного сленгу спочатку з'являються в українській мові як випадкові спрощення громіздких понять, що веде до засмічення мови та виступає джерелом суржика. Проте комп'ютерний сленг – є невідомою реальією сьогодення, тому аби бути сучасним, варто стежити за змінами у житті, які відображаються у мові.

До **перспектив дослідження** належить аналіз та порівняння способів утворення сленгових одиниць у різноструктурних мовах, дослідження зміни лексичного складу молодіжного сленгу у діахронічному зрізі тощо.

Література:

1. Кондратюк Т. М. Словник сучасного українського сленгу / Упор. Т. М. Кондратюк. – Х. : Фоліо, 2006. – 350 с.
2. Левицова С. И. Молодежный сленг как своеобразный способ вербализации бытия / С. И. Левицова // Бытие и язык. – Новосибирск, 2004. – С. 167–173.
3. Левинтов А. Паханы и пацаны. – Режим доступу : <<http://lebed.h1.ru/art1049.htm>>; <<http://slang.od.ua/?page=viewart&id=33>>.
4. Николаєва А. О. Структурно-семантична характеристика термінології програмування, комп'ютерних мереж та захисту інформації: Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.01; Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2002. – 16 с.
5. Ставицька Л. О. Арго, жаргон, сленг / Л. Ставицька. – К. : Часопис «Критика», 2005. – 462 с.
6. Шинкаренко О. В. Явище лексичної інтерференції в українському мовленні молоді Кіровоградщини: Автореф. дис... канд. філол. наук : 10.02.01 / НАН України; Інститут української мови. – К., 1995. – 18 с.
7. Шовгун Н. О. Формування українського сленгу в мовленнєвій діяльності малих соціальних груп: Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Київський національний університет ім. Т. Шевченка. – К., 2000. – 17 с.
8. Щур І. І. Особливості комп'ютерного жаргону // Рідна шк. – 2001. – № 3. – С. 10.
9. Щур І. І. Український комп'ютерний сленг: формування і функціонування: Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Київський національний університет ім. Т. Шевченка. – К., 2006. – 20 с.
10. Ясінська О. В. Комп'ютерний елемент в аспекті лінгвістичних досліджень. // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – Луцьк, 2009, №5 – С. 233–238.
11. Encyclopedia – Britannica Online Encyclopedia. – Режим доступу : <http://www.britannica.com/>
12. The Online Slang Dictionary (American and English slang). – Режим доступу : <http://onli.eslangdictionary.com/>